

UTRIKESUTSKOTTETS BETÄNKANDE 12/2005 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2004

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 6 april 2005 en berättelse om regeringens åtgärder under år 2004 (B 3/2005 rd) till utrikesutskottet för beredning. I detta sammanhang har utskottet också behandlat utrikesministeriets berättelse om Finlands utvecklingssamarbete 2004.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- utrikesminister Erkki Tuomioja
- statssekreterare Arto Mansala, understatssekreterare Marjatta Rasi, enhetschef Sinikka Antila, enhetschef Jarno Syrjälä, ambassadråd Eeva-Liisa Myllymäki och ekonomiplanerare Katja Bordi, utrikesministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Utskottet har i sina betänkanden och utlåtanden behandlat flera viktiga frågor som tangerar regeringens berättelse för 2004, såsom säkerhetspolitiken, politiken för den mänskliga rättigheterna, globaliseringen, den nordliga dimensionen, den europeiska grannskapspolitiken och utvecklingssamarbetet. Med avvikelse från sin tidigare praxis behandlar utskottet därför inte något särskilt tema i detalj i detta betänkande utan begränsar behandlingen till uttalandena om sitt behörighetsområde.

Riksdagens uttalanden

Allmänt om förfarandet med uttalanden

Utskottet upprepar sitt tidigare uttalande om en översyn av förfarandet med uttalanden om regeringens berättelser för att det ska uppfylla grundlagens krav på parlamentarisk tillsyn. Den här frågan behandlas inte i berättelsen.

Behovet av en extra ratificering av vissa artiklar i den reviderade Europeiska sociala stadgan (RP 229/2001 rd)

Utrikesutskottet

Riksdagen förutsatte den 21 maj 2002 att regeringen väger in synpunkterna i utrikesutskottets betänkande och med det snaraste vidtar åtgärder för att utreda om Finland kan förbinda sig att iakttä följande bestämmelser i den reviderade Europeiska sociala stadgan: artikel 3,2 och

3,3, artikel 4,1, artikel 7,9 samt artikel 8,3 och 8,5.

Enligt berättelsen har regeringen fortsatt att utreda behovet av ratificering av vissa sådana artiklar i den reviderade Europeiska sociala stadgan som avses i utrikesutskottets utlåtande.

Utrikesutskottet noterar att utredningsarbetet utifrån berättelsen inte har gjort några nämnvärda framsteg och påskyndar därför regeringens åtgärder. Det anser att uttalandet bör stå kvar i berättelsen.

Bistånd till de minst utvecklade länderna (B 5/2001 rd)

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet föreslog den 4 oktober 2001 att riksdagen ska förutsätta att regeringen så snart som möjligt uppfyller sitt mål att höja biståndet till de minst utvecklade länderna till 0,15 procent av bnp och som ett led i utvecklingssamarbetet med de minst utvecklade länderna särskilt lyfter fram arbetet för att förebygga, bekämpa och behandla smittsamma sjukdomar, särskilt i fråga om hiv/aids-epidemin.

Enligt det utvecklingspolitiska program som godkändes av statsrådet i februari 2004 ska Finland öka andelen finansiering till de fattigaste länderna (de s.k. LDC-länderna) till 0,15 % av bni när det totala biståndet närmar sig 0,7 %. Av Finlands totala biståndsanslag 2003 riktade sig 0,11 % av bni till de minst utvecklade länderna. Enligt statsrådets utvecklingspolitiska program ska andelen för långvariga samarbetsländer inom det bilaterala samarbetet höjas till 60 % av det lands- eller regionspecifika samarbetet. Av Finlands åtta långvariga samarbetsländer hör fem till de minst utvecklade länderna. I diskussionen om EU:s tredjelandsfinansiering har Finland kraftigt betonat att biståndet ska inriktas på de fattigaste länderna.

Ett av utvecklingsmålen i FN:s millenniendeclaration är kampen mot hiv/aids, malaria och andra sjukdomar. Riktlinjerna i fråga om hiv/aids uppdaterades hösten 2004. Finland be-

tonar ett övergripande arbetssätt, förebyggande verksamhet och prioritering av särskilt utsatta grupper. De multilaterala organisationerna, i synnerhet UNAIDS (FN:s hiv/aids-program) är viktiga påverkningskanaler för Finland i kampen mot epidemin. Finlands stöd till UNAIDS har ökat under de senaste två åren. År 2004 uppgick det till 4 miljoner euro mot 3 miljoner euro 2003 och ca 2,9 miljoner euro 2002.

Utrikesutskottet konstaterar att utrikesministeriet har vidtagit åtgärder med anledning av hiv/aids-epidemin, men att spridningen av pandemin å andra sidan är ett problem som utskottet regelbundet vill uppmärksamma genom berättelsen. Andelen utvecklingsbistånd till de minst utvecklade länderna har inte förändrats i sak.

Utskottet menar att uttalandet bör stå kvar i berättelsen.

Utvecklingen i fråga om finansieringen av medborgarorganisationernas verksamhet (B 3/2002 rd)

Utrikesutskottet

När utrikesutskottet den 3 december 2002 behandlade berättelsen om regeringens åtgärder för 2001 föreslog det att riksdagen förutsätter att utrikesministeriet bereder en rapport om hur finansieringen av frivilligorganisationernas verksamhet kan förbättras utifrån de kriterier som nämns i detta betänkande.

I berättelsen redogörs precis som i fjol för medborgarorganisationernas roll och målet att höja anslagen till organisationerna till 14 procent av anslagen för det egentliga utvecklingssamarbetet. Kravet på organisationernas självfinansiering sänks till 15 procent 2006.

Enligt berättelsen ska projektadministrativ utvecklas genom att den läggs ut. Utskottet hänvisar till sitt betänkande (B 3/2002 rd) och noterar att regeringen inte heller i denna berättelse kommer med en adekvat utredning av medborgarorganisationernas oberoende som utskottet tagit upp.

Uttalandet behöver stå kvar i berättelsen.

Intensifierande av samarbetet kring de frågor som behandlas av utvecklingsfinansieringsinstitutioner (B 3/2002 rd)

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet föreslog att riksdagen förutsätter att statsrådet utreder hur samarbetet kring de frågor som behandlas av finansiella utvecklingsinstitut kan förbättras dels på det nationella planet, dels inom EU.

I berättelsen framhålls att Finland har som mål att i alla relevanta forum främja den konsensus man uppnådde på konferensen om utvecklingsfinansiering i Monterrey. Finland uppmuntar Bretton Woods-institutionerna och FN-systemet till nära samarbete och en arbetsfördelning mellan organisationerna utifrån mandat och relativa fördelar. Finland stöder de ECOSOC/Bretton Woods-sammanträden på hög nivå som anordnas årligen och har under sitt ECOSOC-ordförandeskap utvecklat mötesförfarandet.

Inom institutionerna för utvecklingsfinansiering är Finlands primära aktionsgrupp en röstningsgrupp där Finland i huvudsak verkar tillsammans med de övriga nordiska länderna. Verksamheten på EU-nivå har blivit intensivare också i institutionerna men sker fortfarande i huvudsak inofficiellt på högkvarternivå (i form av samarbete mellan direktionsmedlemmarna). Ett undantag är IMF, där länderna i euroområdet verkar tillsammans i frågor som hänför sig till den gemensamma valutan. I förhandlingarna om tilläggsfinansiering mellan Världsbanken (IDA) och afrikanska och asiatiska utvecklingsfonden samordnade EU-länderna sina förhandlingspositioner i allt större utsträckning bl.a. i fråga om utvecklingsländernas skuldproblem och andelen bistånd i gävoform.

Verksamheten i den styrgrupp på hög nivå som utrikesministeriet, finansministeriet och Finlands Bank inrättat 2002 för samarbetet mellan institutionerna för utvecklingsfinansiering och projektgruppen under styrgruppen var enligt berättelsen fortsatt livlig 2004. Målet är att formulera samstämmiga ståndpunkter i centrala frågor som tas upp i institutionerna och att öka informationsutbytet i utvecklingsfrågor inom de olika myndigheternas ansvarsområden. Samar-

betet ska utvecklas utifrån statsrådets utvecklingspolitiska riktlinjer. Utskottet ser positivt på detta.

Med stöd av erhållen utredning anser utskottet i alla fall att samarbetet behöver vidareutvecklas och menar att uttalandet bör stå kvar i berättelsen.

Samarbete mellan ministerierna i fråga om konfliktförebyggande åtgärder och krishantering (B 3/2002 rd)

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet har förslagit att riksdagen förutsätter att statsrådet utreder möjligheterna att bygga upp ett nätverk för regelbundet samarbete mellan utrikesministeriet, inrikesministeriet och försvarsministeriet för att Finland ska kunna föra en samordnad och systematisk politik för konfliktförebyggande åtgärder och krishantering i konfliktområden.

I uttalandet redogörs ingående för det operativa samarbetet om krishantering mellan olika avdelningar och ministerier.

I sitt utlåtande och motiveringen till det (B 3/2002 rd) begär utskottet en närmare utredning om samsamarbetsstrukturen. Målet var att klargöra om de finska myndigheterna har möjlighet att lägga upp mera omfattande regionala strategier för konfliktförebyggande.

Utskottet upprepar precis som i fjol att det i sig är positivt att det operativa samarbetet utvecklas. Men regeringen klargjorde aldrig för utskottet om det också i Finland vore möjligt att utarbeta samlade ländervisa strategier inte minst för konfliktförebyggande och eftervården av konflikter. Detta skulle kräva ett finmaskigare samsamarbetsnät mellan de behöriga ministerierna och bättre samordning av finansieringen. Som exempel nämnde utskottet erfarenheterna från Storbritannien, som bl.a. OECD i sina rapporter (t.ex. DCD/DAC(2003)30/REV3/31.3.2004) har angetts som ett bra exempel på ett samlat tillvägagångssätt innefattande utvecklings- och säkerhetsfrågor vid konfliktförebyggande och situationer efter konflikter. Utskottet förutsätter att

regeringen låter utreda frågan närmare och informerar riksdagen om den.

Utskottet anser att uttalandet bör stå kvar i berättelsen.

Inrättande av en grupp för dokumentering av hotad kulturegendom (RP 51/2004 rd - RSV 78/2004 rd)

Utrikesutskottet

Riksdagen förutsatte den 8 juni 2004 att statsrådet låter utreda om en grupp för dokumentering av hotad kulturegendom kan inrättas och vidtar åtgärder för att eventuellt behövliga resurser blir beaktade i budgeten.

Enligt berättelsen beslutade statsrådet den 7 juli 2004 vidta åtgärder med anledning av uttalandet. Frågan ska utredas i undervisningsministeriets arbetsgrupp som svarar för genomförandet av Haagkonventionen om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt och samordning av myndighetssamarbetet.

Utskottet anser att uttalandet bör stå kvar i berättelsen.

Administreringen av utvecklingsbiståndet, reformen av administreringen av utvecklingsbiståndet (B 1/2004 rd — RSk 5/2005 rd)

Utrikesutskottet

Riksdagen uttalade den 8 mars 2005:

1. Riksdagen anser att problemen med administreringen av utvecklingsbiståndet är allvarliga och förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att kommissionens förvaltningsreform ska ge utslag på praktisk nivå och även gälla verksamheten i medborgarorganisationer.

2. Riksdagen förutsätter att regeringen håller riksdagen väl informerad om hur reformen av administrationen av utvecklingssamarbetet genomförs.

Enligt berättelsen beslutade statsrådet den 18 mars 2005 vidta åtgärder med anledning av uttalandena.

Utskottet anser att uttalandena bör stå kvar i berättelsen.

Statsrådets redogörelse om politiken för de mänskliga rättigheterna (SRR 2/2004 rd — RSk 18/2004 rd)

Utrikesutskottet

1. Riksdagen förutsatte den 13 oktober 2004 att regeringen genom egna insatser och genom riktade ekonomiska resurser aktivt förverkligar målen i redogörelsen.

2. Riksdagen förutsatte att nästa, i statsrådets kanslis regi framtagna redogörelse innehåller en samlad analys av den internationella människorättssituationen, av Finlands insatser och resultatet av dessa insatser samt att det görs en övergripande bedömning av hur de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna utfallit i Finland.

3. Riksdagen förutsatte att internationella frågor högprioriteras också i nästa redogörelse.

Enligt berättelsen beslutade statsrådet den 21 december 2004 vidta åtgärder med anledning av uttalandena i skrivelsen. Man beslutade tillsätta ett uppföljande projekt för utvärdering av målen i redogörelsen. Målen och åtagandena har sammanställts till tabeller som systematiskt följs upp vid utrikesministeriet och olika expertnätverk som ska upprättas mellan ministerierna. Det uppföljande projektet möjliggör mätning och rapportering av de viktigaste målen för Finlands politik för de mänskliga rättigheterna under regeringsperioden. Målen i redogörelsen och riksdagens uttalanden ska fortsatt följas upp intensivt under 2005.

Utskottet anser att uttalandena bör stå kvar i berättelsen.

Redogörelsen om säkerhets- och försvarspolitiken (SRR 6/2004 rd — RSk 35/2004 rd)

Försvarsutskottet

1. Riksdagen förutsatte den 21 december 2004 att riksdagsgrupperna och de behöriga utskotten genom en uppföljningsgrupp kopplas in på beredningen av statsrådets nästa säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse 2008, speciellt den del som gäller bedömning av säkerheten i omvärlden, och att de behöriga utskotten också i öv-

rigt hålls informerade om beredningen av redogörelsen.

2. Riksdagen förutsatte att statsrådet vidtar åtgärder för att utveckla det regionala samarbetet i norra Europa med målet att göra det nuvarande arbetet effektivare, undanröja överlappningar och utveckla programmet för den nordliga dimensionen som ett led i EU:s grannskapspolitik.

3. Riksdagen förutsatte att statsrådet utom att utveckla lagstiftningen om civil krishantering vidtar åtgärder för att förstärka de nationella resurserna för och expertisen på civil krishantering samt EU:s politik för civil krishantering och att statsrådet senast under 2006 lämnar en utredning i saken till riksdagen.

Enligt berättelsen beslutade statsrådet den 30 december 2004 vidta åtgärder med anledning av uttalandet.

Utskottet anser att uttalandena bör stå kvar i berättelsen.

Biståndsutgifter (RP 115/2001 rd, RP 206/2001 rd)

Finansutskottet

1) Kapitel 24.30

Riksdagen förutsatte den 18 december 2001 att regeringen lägger fram ett program med tidtabell för hur Finland uppnår den nivå på biståndsutgifterna som FN rekommenderar, det vill säga 0,7 procent av bruttonationalprodukten.

I enlighet med det utvecklingspolitiska program som godkändes av statsrådet den 5 februari 2004 ökar Finland biståndsanslagen med målet att höja deras andel av bruttonationalinkomsten (bni) till 0,7 procent före utgången av 2010, dock med beaktande av den allmänna ekonomiska utvecklingen. Biståndsanslagen i budgeten för 2005 uppgår till sammanlagt 600,1 miljoner euro. Enligt det beslut om anslagsramarna som regeringen fattade i mars 2004 kommer anslagen för Finlands offentliga utvecklingssamarbete att motsvara ca 0,41 procent av bni 2006 och ca 0,44 procent 2007.

I berättelsen framhålls att biståndsanslagen enligt statsrådets rambeslut i mars 2004 ökar fram till 2007, men att anslagen för 2008 har frusits på 2007 års nivå. Detta står i strid med regeringens åtagande inom ramen för det utvecklingspolitiska programmet om att skapa en sådan innehållsmässig, kvalitativ och administrativ grund som gör det möjligt att nå en bni-nivå på 0,7 procent 2010. I rambeslutet för 2005 bör det långsiktiga målet att nå en bni-nivå på 0,7 procent 2010 uppmärksammas. Finland har uppgett 0,7 procent som mål också i EU.

Utskottet anser i likhet med finansutskottet att uttalandet bör stå kvar i berättelsen med hänsyn bl.a. till förhandlingarna om ett rambeslut våren 2006.

Multilateralt bistånd (RP 115/2001 rd, RP 206/2001 rd)

Finansutskottet

2) Kapitel 24.30

Riksdagen förutsatte den 18 december 2001 att regeringen följer om fullmakterna för det multilaterala biståndet är tillräckliga och vid behov lämnar ändringsförslag till riksdagen i samband med en tilläggsbudget.

I fullmakterna för att bevilja medel och ingå avtal i budgeten för 2004 har alla tre organisationers behov av treåriga avtal beaktats. Därmed ger saken inte längre anledning till åtgärder.

Utskottet anser i likhet med finansutskottet att uttalandet kan strykas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår utrikesutskottet

att riksdagen godkänner berättelsen och

att detta betänkande sänds till statsrådet för kännedom.

UtUB 12/2005 rd — B 3/2005 rd

Helsingfors den 29 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Liisa Jaakonsaari /sd
vordf. Aulis Ranta-Muotio /cent
medl. Ulla Anttila /gröna
Eva Biaudet /sv
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Katri Komi /cent
Johannes Koskinen /sd
Eero Lankia /cent

Suvi Lindén /saml
Petri Neittaanmäki /cent
Kalevi Olin /sd
Aila Paloniemi /cent
Maija Perho /saml
Suvi-Anne Siimes /vänst
Jari Vilén /saml
Ben Zyskowicz /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Raili Lahnalampi.